

HAMSHIRALIK AMALIYOTIDA BEMOR XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHNING DOLZARB MASALALARI

Jumanazarova Feruza Qozoqboy qizi

Zomin Abu Ali ibn Sino nomli jamoat salomatligi texnikumi “Hamshiralik ishi” fani yetakchi
o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada hamshiralik amaliyotida bemor xavfsizligini ta'minlashning dolzarb masalalari ilmiy-uslubda yoritilgan. Bemor xavfsizligi tushunchasi, uning tibbiy yordam sifatini oshirishdagi ahamiyati, hamshiralarning ushbu jarayondagi o'rne va vazifalari keng tahlil qilinadi. Shuningdek, zamonaviy davrda mavjud muammolar – kadrlar yetishmasligi, malaka yetarli emasligi, yuqori ish yuklamasi va infeksiyalar nazoratidagi kamchiliklar ko'rib chiqiladi. Bemor xavfsizligini ta'minlash bo'yicha xalqaro tajriba hamda O'zbekiston sog'liqni saqlash tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar tahlil qilinib, muammoni hal etishning samarali yo'llari taklif etiladi. Maqola ilmiy-nazariy jihatdan hamshiralik xodimlari faoliyatini takomillashtirish va tibbiy yordam sifatini oshirishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: Hamshiralik ishi, bemor xavfsizligi, infeksiyalar nazorat, dori vositalari, klinik protokollar, sog'liqni saqlash, zamonaviy texnologiyalar, hamshira malakasi, xalqaro tajriba.

KIRISH

So'nggi yillarda sog'liqni saqlash tizimi oldida turgan eng muhim vazifalardan biri – bemorlarga ko'rsatiladigan tibbiy yordam sifatini oshirish va ularning xavfsizligini ta'minlashdir. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST) statistik ma'lumotlariga ko'ra, tibbiy yordam jarayonida yuz beradigan xatoliklar va noxush holatlar ko'plab bemorlarning sog'lig'iga zarar yetkazmoqda. Shu sababli, bemor xavfsizligini ta'minlash masalasi global miqyosda dolzarb yo'nalish sifatida qaralmoqda.

Hamshiralik xodimlari tibbiy xizmatning asosiy tayanchi hisoblanadi. Ular bemor bilan bevosita muloqot qiluvchi, davolash-parvarish jarayonini amalga oshiruvchi mutaxassislar bo'lib, bemor xavfsizligi darajasini belgilovchi eng muhim inson resursi sanaladi. Bugungi kunda hamshiralik ishi faqat parvarish bilan chegaralanib qolmay, balki profilaktika, sog'lom turmush tarzini shakllantirish, ta'limiy faoliyat va psixologik qo'llab-quvvatlash kabi keng qamrovli yo'nalishlarni ham o'z ichiga olmoqda. Mazkur maqolada hamshiralik amaliyotida bemor xavfsizligini ta'minlashning nazariy asoslari, amaliy jihatlari, dolzarb muammolari va ularni hal etish yo'llari yoritiladi.

Asosiy qism

1. Bemor xavfsizligi tushunchasi

Bemor xavfsizligi – bu tibbiy yordam jarayonida bemorga zarar yetkazilishining oldini olishga qaratilgan kompleks chora-tadbirlar tizimi. U quyidagi yo'nalishlarni o'z ichiga oladi:

Infeksion nazorat – kasalxonada yuqumli kasalliklarning tarqalishining oldini olish;

Dori vositalaridan oqilona foydalanish – dori dozalari, yuborish yo'llari va nojo'ya ta'sirlarini nazorat qilish;

Texnik xavfsizlik – tibbiy asbob-uskunalaridan to'g'ri foydalanish;

Favqulodda yordam ko'rsatish – hayot uchun xavfli vaziyatlarda tezkor chora ko'rish;

Psixologik xavfsizlik – bemorga hurmat, ishonch va ruhiy qo'llab-quvvatlashni ta'minlash.

Bemor xavfsizligi tibbiy yordam sifatining eng muhim ko'rsatkichi bo'lib, uni ta'minlash sog'liqni saqlash tizimida xizmat ko'rsatish darajasini belgilaydi.

2. Hamshiralarning roli

Hamshiralar – bemor xavfsizligini ta'minlashda asosiy rol o'ynaydigan mutaxassislardir. Chunki ular:

1. Bemor bilan uzluksiz muloqotda bo'ladi – hamshiralar bemorning ahvolini doimiy kuzatadi, holatidagi o'zgarishlarni tezda aniqlaydi va shifokorga xabar beradi.

2. Davolash-profilaktik jarayonlarni amalga oshiradi – in'ektsiya, infuziya, bog'lam, fizioterapiya kabi ko'plab manipulyatsiyalarni to'g'ri va xavfsiz bajaradi.

3. Bemor va uning oilasini o'qitadi – gigiyena, ovqatlanish, dori-darmonlarni qabul qilish, reabilitatsiya bo'yicha tushuntirishlar beradi.

4. Favqulodda vaziyatlarda birinchi yordam ko'rsatadi – yurak massaji, sun'iy nafas berish, defibrillyatsiya kabi muolajalarni bajarishga tayyor bo'lishi zarur.

3. Bemor xavfsizligiga tahdid soluvchi muammolar

□ Bugungi kunda hamshiralik amaliyotida bir qator muammolar mavjud bo'lib, ular bemor xavfsizligiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda:

□ Kadrlar yetishmasligi – hamshiralarning soni yetarli emasligi sababli ish yuklamasi ortib ketmoqda.

□ Stress va charchoq – yuqori ish bosimi, tungi navbatchilik va psixologik zo'riqish xatoliklar ehtimolini oshiradi.

□ Malaka yetishmovchiligi – zamonaviy texnologiyalarni qo'llash bo'yicha bilim va ko'nikmalarning yetarli emasligi.

□ Kommunikatsiya muammolari – bemor va tibbiyot xodimlari o'rtasida tushunmovchiliklar, noto'g'ri axborot almashinuvi.

□ Infeksion nazorat qoidalariga rioya qilinmasligi – antiseptika va aseptika talablariga e'tibor yetarli bo'lmagan hollarda kasalxona ichki infeksiyalari tarqaladi.

4. Bemor xavfsizligini ta'minlashda zamonaviy yondashuvlar

Muammolarni bartaraf etish uchun quyidagi yo'nalishlarda faoliyat olib borish dolzarb hisoblanadi:

1. Kadrlarni qayta tayyorlash va malaka oshirish muntazam ravishda amaliy treninglar va simulyatsion mashg'ulotlar o'tkazish; xalqaro standartlar asosida o'quv dasturlarini joriy etish.

2. Zamonaviy klinik protokollarni qo'llash har bir manipulyatsiya bo'yicha standart operatsion tartib (SOP) ishlab chiqish va amaliyotga tatbiq etish.

3. Axborot texnologiyalaridan foydalanish elektron tibbiy kartalar, xavfsizlik tizimlari, avtomatlashtirilgan dori hisoboti dasturlarini qo'llash.

4. Psixologik salomatlikni qo'llab-quvvatlash hamshiralar uchun psixologik yordam xizmatlarini yo'lga qo'yish; ish sharoitlarini yaxshilash va stressni kamaytirish.

5. Bemor va uning oilasini davolash jarayoniga jalb qilish bemorga o'z salomatligi uchun javobgarlikni his qilishni o'rgatish; hamshira va bemor o'rtasida ishonchli hamkorlik munosabatini shakllantirish.

5. Hamshiralik ishida bemor xavfsizligi bo'yicha xalqaro tajriba

Rivojlangan mamlakatlarda bemor xavfsizligi bo'yicha alohida dasturlar ishlab chiqilgan. Masalan:

AQShda – “National Patient Safety Goals” (Milliy bemor xavfsizligi maqsadlari) dasturi;

Yaponiyada – “Zero harm” konsepsiyasi asosida infeksiyalar va xatoliklarni kamaytirish choralari;

Yevropa davlatlarida – elektron kuzatuv tizimlari va avtomatlashtirilgan dori tarqatish apparatlari keng qo'llaniladi.

O'zbekiston sog'liqni saqlash tizimida ham bu borada qator islohotlar olib borilmoqda. Jumladan, “2022–2026 yillarga mo'ljallangan Sog'liqni saqlash tizimini rivojlantirish strategiyasi” doirasida hamshiralik xizmatining sifatini oshirish, o'quv dasturlarini xalqaro standartlarga moslashtirish va bemor xavfsizligini ta'minlash masalalari ustuvor yo'nalishlardan biri sifatida belgilangan.

Xulosa

Hamshiralik amaliyotida bemor xavfsizligini ta'minlash – bugungi kunning eng dolzarb masalalaridan biridir. Bu nafaqat kasbiy malaka va tajriba, balki mas'uliyat, insonparvarlik va doimiy o'qib-o'rganishni talab etadi. Hamshiralarning bilim va ko'nikmalari zamon talabiga mos bo'lishi, ular xalqaro standartlarga asoslangan klinik protokollarni amaliyotga tatbiq etishi lozim.

Bemor xavfsizligini ta'minlashda quyidagilar muhim ahamiyat kasb etadi:

infeksion nazorat qoidalariga qat'iy rioya qilish;

dori vositalaridan oqilona foydalanish;

zamonaviy axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish;
bemor va uning oilasi bilan samarali muloqot o'rnatish.

Shunday qilib, hamshiralik xizmatining rivojlanishi va bemor xavfsizligini ta'minlash choralari sog'liqni saqlash tizimining umumiy samaradorligini belgilovchi asosiy mezonlardan biridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (WHO). Patient Safety: Global Action on Patient Safety. Geneva: World Health Organization, 2021.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 12-yanvardagi "2022–2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF–60-sonli Farmoni.
3. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi. 2022–2026 yillarga mo'ljallangan sog'liqni saqlash tizimini rivojlantirish strategiyasi. Toshkent, 2022.
4. National Patient Safety Foundation. Free from Harm: Accelerating Patient Safety Improvement Fifteen Years after To Err Is Human. Boston: NPSF, 2015.
5. Sherwood G., Barnsteiner J. Quality and Safety in Nursing: A Competency Approach to Improving Outcomes. Wiley-Blackwell, 2017.
6. Hughes R.G. (Ed.). Patient Safety and Quality: An Evidence-Based Handbook for Nurses. Rockville (MD): Agency for Healthcare Research and Quality (US), 2008.
7. O'zbekiston hamshiralik ishi assotsiatsiyasi materiallari. Hamshiralik faoliyatida sifat va xavfsizlik masalalari. Toshkent, 2023.
8. Taylor C., Lynn P., Bartlett J. Fundamentals of Nursing: The Art and Science of Person-Centered Care. Wolters Kluwer, 2018.
9. European Society for Quality in Healthcare. Patient Safety Strategies in Nursing Practice. Brussels, 2019.
10. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 25-iyundagi "Sog'liqni saqlash tizimida kadrlar tayyorlash va malaka oshirishni takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori.

